

LAKIALOITE 44/2008 vp

Laki lukiolain 29 a §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Nuoruus- ja kouluvuodet ovat yksilön kasvuun ja elämään valmistautumisen tärkeää aikaa, jolle pohjan ovat luoneet varhaislapsuus ja lapsuus. Toivottavaa olisi, että koulu- ja nuoruusvaihe elämässä voisi korjata mahdollisia aiemmin elämässä syntyneitä ongelmia ja että korjaamattomia ei tulisi lisää. Ongelmat, joita tulee koulu- ja nuoruusvuosien aikana, tulisi hoitaa mahdollisimman alkuvaiheessa. Tähän tarvitaan asiantuntevia henkilöitä eri kouluissa.

Huomattavaa on se, että eri mediat, viihde, internet ja erityisesti nuorisokulttuuri ovat voimakkaita vaikuttajia nuorten elämässä. Ympäristön vaikutteet eivät aina ole positiivisia, vaan voivat liian usein vaikuttaa hyvinkin kielteisesti nuoriin. Samaan aikaan kodit ja vanhemmat, joista monet ovat yksinhuoltajia tai uusperheiden jäseniä, ovat monien ongelmien keskellä nuorten kasvatuskysymyksissä. Täten yhteiskunnan tulisi entistä enemmän tukea nuorten elämän turvallista kasvua kohti aikuisuutta.

Ongelmat ilmenevät mm. siten, että merkittäväällä osalla nuorisoi-kaisista on sellaisia koulunkäynti- ja sopeutumiso- ongelmia, joihin he tarvitsevat apua. Vaikeimmillaan nämä on- gelmat näkyvät koulunkäynnin keskeyttämisinä ja mielen- terveysongelmina. Mielenterveyden ongelmiin tulisi tarjota apua jo varhaisessa vaiheessa.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on maalis- kuussa 2008 arvioinut, että yhden syrjäytyvän nuoren aiheuttamat kulut yhteiskunnalle ovat pelkästään menetettyjen verotulojen muodossa noin 1 miljoona euroa. Stakesin arvion mukaan tällä hetkellä noin 65 000 nuorta on sellaisessa

syrjäytymisvaarassa, johon liittyy koulutuksen jääminen kesken ja työelämän ulkopuolelle ajautuminen. Samanaikaisesti on arvioitu, että noin joka viidennellä nuorella on sellaisia mielen- terveysongelmia, joihin he tarvitsevat ulkopuolista apua. Nuorisoi-än tavallisia ongelmia ovat masennus ja ahdistuneisuus, jotka pitkittyessään voivat muuttua vakavammiksi psykiatrisiksi häiriöiksi ja itsetuhoiseksi toiminnaksi. Koska itse- murhan taustalla on usein masennus, on syytä olla huolissaan Stakesin kouluterveyskyselyjen tuloksista. Niiden mukaan noin joka kymmenes yläkoulu- ja lukioikäinen nuori kärsii keskivai- keista tai vaikeista masennusoireista. Tytöt pote- vat masennusoireita poikia enemmän. Lisäksi viime vuosina nimenomaan tyttöjen masennus- oireet ovat huolestuttavasti lisääntyneet. Viimeis- simmissä kouluterveyskyselyissä ilmeni, että 18 prosenttia peruskouluikäisistä ja 14 prosenttia lukioikäisistä kärsi masennusoireista (Stakes 2006). Itsemurhien ehkäisytö-ön näkökulmasta yksi yhteiskuntamme suurimpia haasteita onkin masennuksen tunnistaminen sekä masennukses- ta kärsivien lasten ja nuorten auttaminen. Suo- messa olisi siis syytä kehittää nuorten itsemur- hien ehkäisytö-ä ja suunnata siihen yhä enem- män voimavaroja. Itsetuhoisuuden riskitekijöis- tä ja ennusmerkeistä sekä itsemurhalta suojaa- vista tekijöistä tulisi olla tarjolla runsaasti tie- toutta niin vanhemmille kuin lasten ja nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille. Erityi- sen tärkeää olisi oppia tunnistamaan masentu- neet ja itsemurhavaarassa olevat lapset ja nuoret.

Peruskoululain ja lastensuojelulain säädösten turvin on rakennettu varsin hyvä oppilashuoltoverkosto. Koulupsykologien ja koulun sosiaalityöntekijöiden (koulukuraattorit) palveluiden järjestäminen oppilaille on koulutuksen järjestäjän lakisääteinen tehtävä. Samalla peruskoulujen oppilashuollon tärkeänä tehtävänä on tukea opettajia ja oppilaiden vanhempia kasvatustehtävässään. Peruskoulun oppilashuoltoa säätelevät perusopetuslain (477/2003) 31 a §, jossa vahvistetaan oppilaiden oikeus kouluterveyshuollon ja oppilashuollon palveluihin, sekä lastensuojelulain (417/2007) 9 §, jossa täsmennetään, että oppilashuollolla tarkoitetaan tässä yhteydessä psykologi- ja kuraattoripalveluita.

Yliopisto-opiskelijoiden kohdalla mielenterveyspalvelut on järjestetty Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) kautta. Kaikilla yliopistopaikkakunnilla on YTHS:n toimipisteet, joiden palveluja opiskelijat voivat käyttää. Näitä palveluja myös käytetään ja tarvitaan erittäin paljon.

Perusteltua on, että myös lukioiden ja ammattooppilaitosten opiskelijoilla tulee olla vastaava oikeus oppilashuoltoon ja mielenterveyspalve-

luihin. Tällä hetkellä tämä oikeus puuttuu täysin. Lukiolain (629/1998) 29 a § 2 momentin mukaan koulun tulee antaa vammaiselle ja erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle tietoa kansanterveyslain ja lastensuojelulain tarkoittamista palveluista ja ohjausta käyttää niitä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 37 a §:ssä oppilaitos velvoitetaan yhteistoimintaan oppilaan tarvitsemien palveluiden järjestäjien kanssa.

Laista puuttuu kuitenkin koulutuksen järjestäjän velvollisuus huolehtia siitä, että koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut ovat käytännössä oppilaiden saatavilla — ja myös sellaisten oppilaiden, joita ei ole etukäteen arvioitu vammaisiksi tai erityistuen tarpeessa oleviksi. Suurin osa nuorisoiän sopeutumis- ja oppimiso ongelmista ja tunne-elämän kehityshäiriöistä ei ilmene vammaisuutena tai tilanteina, joissa oppilas olisi etukäteen arvioitu erityisen tuen tarpeessa olevaksi.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

lukiolain 29 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lukiolain (629/1998) 29 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 478/2003, seuraavasti:

29 a §

Opiskelijahuolto

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa, joissa koulutuksen järjestäjä velvoite-

taan järjestämään oppilaille tarpeelliset opiskelijaterveydenhuollon sekä psykologiset ja sosiaalityöntekijän palvelut.

Tämä laki tulee voimaan 20 päivänä lokakuuta 2008.

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 2008

Lauri Oinonen /kesk